

Проблемні правові питання щодо суб'єктів господарювання в зоні АТО

Донбаська Регіональна рада з питань реформи
правосуддя

червень 2020

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

EXPERTISE
FRANCE

PRAVO-JUSTICE

Публікація підготовлена в рамках Проєкту ЄС «Право-Justice» за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Донбаської Регіональної ради з питань реформи правосуддя і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Восени 2018 року Проєкт ЄС «Право-Justice» розпочав активну роботу в регіонах у рамках підтримки реалізації реформ у сфері правосуддя на місцях. Зокрема в листопаді 2018 року, у м. Харкові було створено **Донбаську Регіональну раду реформ правосуддя** для втілення реформи «знизу-вгору» - через донесення специфічних для регіону викликів і можливих рішень на рівень центральних органів та організацію більш якісного обміну інформації щодо реформ у секторі з центру в регіони та на міжрегіональному рівні. Завданням Ради є означення проблемних питань, що виникають у процесі проведення судової реформи, та підготовка узагальнених пропозицій щодо їх вирішення. Функціонування Регіональної ради має стати надійною основою для налагодження постійного фахового діалогу між регіонами й центром. На сьогодні Регіональні ради реформ правосуддя функціонують у шести регіонах України.

Наведені нижче напрацювання з проблемних питань, що стосуються суб'єктів господарювання в зоні АТО були підготовлені членами Донбаської Регіональної ради реформ правосуддя.

1. Врегулювання питання, щодо процедури банкрутства підприємств, активи яких знаходяться на тимчасово непідконтрольній території.

Проблема: Навіть при перереєстрації підприємств з тимчасово непідконтрольної території на територію підконтрольну Україні, як правило доступ до активів таких підприємств відсутній. Як результат, в процедурі банкрутства неможливо провести повноцінну реалізацію таких активів та завершити процедуру банкрутства.

Варіант вирішення: Реалізація активів банкрута, до яких є доступ. Якщо активи боржника залишилися на непідконтрольній території і порушено справу про банкрутство, її слід зупинити чи припинити з можливістю звернення кредитора в процедурі банкрутства у разі відновлення доступу до майна боржника.

2. Подвійне оподаткування бізнесу

Проблема: Деякі підприємства (особливо ті, чиє майно залишилося на непідконтрольній території), змушені сплачувати податки, як на підконтрольній території, так і на непідконтрольній.

Варіант вирішення: Якщо держава надасть працюючому бізнесу пільгу, може виникнути ситуація, коли бізнес має пільгу на сплату податків, зборів, обов'язкових платежів на підконтрольній території, але продовжує сплачувати податки на тимчасово непідконтрольній території. Тому на цьому етапі є один вихід –пільгове кредитування зі списанням заборгованості за період проведення АТО.

3. Проблема рейдерства та захоплення прав власності на нерухоме майно

Проблема: Боротьба з рейдерством триває. З моменту позбавлення комунальних підприємств можливості набувати статусу суб'єктів державної реєстрації та здійснювати повноваження по вчиненню реєстраційних дій проблема рейдерства стала знову актуальною.

Відсутність єдиних підходів у формуванні методичної бази із застосування профільних норм права державними реєстраторами, неможливість створення ефективного каналу інформування про майбутні зміни законодавства в сфері державної реєстрації та особливостей їх втілення на практиці.– Усе це зводить ступінь захищеності прав до граничного, майже недопустимого рівня. Також ці фактори послаблюють інвестиційну привабливість України. Негативні наслідки зачіпають процеси управління в державі, додаючи до них корупційну складову, руйнують імідж держави, як суб'єкта, що декларує бажання на інтеграцію в європейське суспільство.

Варіант вирішення. Розробка єдиної методики та чітких алгоритмів застосування профільних норм права державними реєстраторами для недопущення порушень прав громадян та юридичних осіб під час проведення реєстраційних дій. Забезпечення можливості укладати прямі договори з державним підприємством «Національні інформаційні системи» для попередження рейдерства.

4. [Порушення прав громадян України з числа ВПО на пенсійні та соціальні виплати.](#)

Проблема: Протягом двох останніх років громадяни України, які мають усі законні права на отримання пенсійних виплат, але опинилися на тимчасово непідконтрольній території, вимушені проходити виснажливу процедуру фізичної ідентифікації в касах державного банку ПАТ «Ощадбанк». Для багатьох пенсіонерів цей «шлях долі» уже став останнім у їхньому житті. Літні люди змушені пішки долати декілька кілометрів на лінії розмежування, незважаючи на літню спеку чи зимовий холод для отримання цілком законної та заслуженої пенсійної виплати. Доцільність проведення такої фізичної ідентифікації в ХХІ-му сторіччі за наявності доступу до Інтернету та інструментів ідентифікації викликає здивування.

Особливо, хочеться звернути увагу на те, що платіжні картки «Ощадбанку» для вимушено переміщених осіб (далі – ВПО) для пенсійних й соціальних виплат не підтримуються інтернет-банкінгом «Ощад24». Ці картки не здатні обслуговуватися на одному рівні з картками інших пенсіонерів України не з числа ВПО.

Також слід звернути увагу на відмови у виплаті пенсій й інших соціальних виплат при несвоєчасному проходженні фізичної ідентифікації. ВПО потрібно звернутися до органів пенсійного фонду виключно за місцезнаходженням реєстраційної справи із заявою про поновлення строку на виплату пенсії. Комісія щодо розгляду питання призначення чи переведення пенсій працює раз на місяць та затримує у виплату пенсії мінімум на два місяці, за які пенсійні й соціальні виплати потім не виплачуються. Для отримання цих виплат ВПО мають звернутися до суду.

Фактично таке нормативне регулювання призводить до того, що громадяни України з тимчасово непідконтрольних територій мають обмежені права. Це є грубим порушенням дотримання державою принципів рівності громадських прав та прав на гарантовані законом виплати і соціальні пільги.

Варіант вирішення. Замінити фізичну ідентифікацію ВПО на сучасні інструменти дистанційної ідентифікації за допомогою інтернету. Видача ВПО банківських карток, які підтримуються системами інтернет-банкінгу та не мають функціональних відмінностей від карток інших громадян України. Можливість ВПО самостійно обирати банк для отримання пенсійних та інших державних виплат та розрахунків. Аналіз нормативних актів, що регулюють процедуру призначення та виплати пенсійних та інших соціальних платежів ВПО, на предмет обмеження їх прав і свобод порівняно з іншими громадянами України для внесення відповідних законодавчих ініціатив і виправлення такої дискримінації.

5. [Проблеми відшкодування шкоди завданої збройним конфліктом.](#)

Проблема: Збройний конфлікт на Донбасі завдав значну шкоду майну та майновим правам громадян. Сторона конфлікту, визнана належним відповідачем у порушенні прав і свобод, може бути притягнута до відповідальності у позовах про відшкодування шкоди, завданої терористичним актом майну фізичних та юридичних осіб. Чисельні позови громадян стикаються із складнощами через відсутність методики обрахування такої шкоди та порядку її сплати, що спричиняє відмову національних судів у задоволенні позовів про її стягнення.

Варіант вирішення. Розробити методики обрахунку та порядку виплати компенсації за шкоди, яку було завдано майну та майновим правам фізичних і юридичних осіб внаслідок збройного конфлікту на Донбасі у відповідності до міжнародних стандартів.

6. Проблеми поштового сповіщення громадян на тимчасово непідконтрольних територіях.

Проблема: Поштовий зв'язок, попри розвиток сучасних телекомунікаційних технологій, відіграє важливу соціальну, інформаційну та організаційно-процесуальну роль у житті та діяльності як фізичних, так і юридичних осіб. На цей час будь-яке поштове сполучення, доставка кореспонденції і поштових відправлень із непідконтрольною територією повністю відсутнє. Проблема поштового сповіщення, неможливість своєчасного інформування шляхом надсилання відповідних повідомлень, у тому числі й органами державної влади, негативно впливає на обсяг прав осіб, що проживають на непідконтрольних територіях. Так, неможливість повідомлення про слухання справи, де відповідачем є громадянин України, який проживає на непідконтрольній території, або юридична особа, яка має реєстрацію на вказаних територіях, порушує його право на доступ до суду. При цьому держава не доклала жодних зусиль для виправлення цієї ситуації та виконання своїх позитивних зобов'язань.

Варіант вирішення. Проблема може бути вирішена шляхом створення в «сірій зоні» між КПП з пунктами перетину на непідконтрольну територію пунктів поштового зв'язку із обов'язковістю визнання відміток про вручення повідомлень та поштових відправлень по обидві сторони розведення. Для реалізації цього пункту крім двосторонньої домовленості необхідна підтримка та контроль авторитетних міжнародних організацій, що можуть забезпечувати дотримання недоторканості, таємниці та конфіденційності поштових сповіщень, контролю їх адресного отримання та надання зворотного зв'язку для сторони, що надіслала таке повідомлення.